

Öğrencilerin Standart Hasta Uygulaması Hakkındaki Görüşleri: Birinci Yıl Sonuçları

Student Opinions About Standardized Patient Practices: First-Year Results

Yeşim Şenol¹, Selda Yardım², İbrahim Başarıcı¹

¹Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

²Araştırma görevlisi, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

³Doç. Dr. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Kardiyoloji AD

ÖZET: Amaç: Bu çalışmanın amacı standart hasta uygulaması ile ilgili dönem 3 öğrencilerinin düşüncelerini ve memnuniyet durumlarını belirlemektir.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma Tıp Fakültesi dönem 3 öğrencileri ile yürütülmüş, tanımlayıcı bir çalışmadır. Çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Dönem 3 standart hasta uygulamasına 153 öğrenci katıldı. Ankete katılan öğrencilerin % 84.4 standart hasta uygulamasından memnun olduğunu belirtti. Kendini yeterli hissetme hakkında öğrencilerin % 72.2'si eğitim sonrasında performanslarını yeterli hissettiğini belirtmiştir.

Sonuç: Bu çalışmanın sonuçları öğrencilerin standart hasta eğitiminde n memnuniyetini göstermektedir.

ABSTRACT: Aim: The aim of the study is to determine the opinions and level of satisfaction of the third year medical students regarding the standardized patient

practices.

Methods: This descriptive study was carried out with third year medical students where a questionnaire was used for data collection.

Results: The questionnaire was administered to 153 third year students. Students were satisfied with standardized patient practices with a rate of 84.4% whereas 72.2 % reported that they felt competent after the standardized patient practices.

Conclusions: The findings of this study showed that the students were satisfied with the standardized patient practices.

Sorumlu yazar: Doç. Dr. Yeşim Şenol

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi AD

Phone number: 02422496190

e-mail adress: yysenol@hotmail.com

GİRİŞ

Tıp eğitiminde standart hasta kavramı, klinik becerilerin öğretilmesini kolaylaştırma amacıyla 1960 yılların başında ilk kez Barrows ve Abrahamson tarafından ortaya atılmıştır. 1980'lerden sonra standart hastaların öğrenme ve çeşitli ölçme-değerlendirme süreçlerinde kullanımı artmıştır.

Standart hasta programı, standart hasta yönteminin kullanılacağı eğitimler için senaryo geliştirme ve eğitimlerin yürütülmesi konusunda alan uzmanlarıyla işbirliği koşulları yaratan, eğitimler için standart hastaları yetiştiren ve uygulamalar için uygun koşulları sağlayan programdır. Standart hasta yöntemi; öğrenim hedefleri belirlenerek hasta ve ortam özellikleri, ile klinik bilgileri içeren senaryoların oluşturulduğu, senaryoya uygun standart hastaların yetiştirildiği, öğrencilerin standart hastalarla yaptığı görüşmelerin kamera kayıtlarının yapıldığı, görüşme sonrasında standart hastaların geribildirim verdiği, video kayıtların izlenerek refleksiyon ve geribildirim süreçlerini içeren çözümleme oturumlarının yapıldığı bir tekniktir. Standart hastalar ise hasta simülasyonu amacı ile seçilerek eğitilmiş sıradan kişiler ya da bazı özel koşullarda belirli fiziksel muayene bulguları olan gerçek hastalardır. (1,2) Uygulamada öğrenci, klinik beceri eğitim merkezlerinde ayrı odalarda bulunan standart hastalarla sırasıyla görüşmektedir. Standart hasta ile eğitimlerde kamera kayıtları kullanılarak öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri sağlanabilmektedir. Geribildirim, sözel ya da yazılı olarak eğitici, standart hasta ya da akran grubu tarafından verilebilmektedir. (1)

Standart hastalar Amerika ve Avrupa'da birçok tıp fakültesinde mezuniyet öncesi ve mezuniyet sonrası tıp eğitiminde iletişim becerilerinin, kronik hastalıkların yönetimi, hasta merkezli

görüşme tekniklerinin öğretilmesi ve değerlendirilmesi için kullanılmaktadır.(3,4,5,6) Programların etkinliğini göstermeye ilişkin deneysel çalışmalar az sayıda olmakla birlikte, öğrencilerin memnuniyet düzeylerini gösteren çok sayıda çalışma bulunmaktadır. (5, 6,7, 8)

Ülkemizde ise uygulamalar tıp eğitimi anabilim dallarının kurulması ve yaygınlaşması ile başlamıştır. Hacettepe, Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri tıp fakülteleri uygulamanın öncülüğünü yapmıştır. Günümüzde birçok fakültede uygulanmaktadır. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi standart hasta ile eğitime 2011-2012 eğitim döneminde başlamıştır.

Bu çalışmanın amacı, tıp fakültesi üçüncü sınıfta yer alan standart hasta uygulamasına dair öğrenci memnuniyetinin birinci yıl sonuçlarını sunmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM ARAŞTIRMA GRUBU

Veri toplamada kullanılan geribildirim formu üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm 3 önermeden oluşan senaryo ve standart hasta niteliğine ilişkindir. İkinci bölüm öğrencilerin kendi uygulamalarını nasıl bulduklarını içeren sorulardan oluşmaktadır. Son bölüm ise olumlu ve geliştirilmesi gereken alanları içeren açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.

EĞİTİM PROGRAMI

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde 2011-2012 eğitim döneminde dönem 3 programında standart hasta uygulaması başlatılmıştır. Standart hasta olarak çalışmak isteyenler için duyuruda bulunmuş, başvuran kişiler değerlendirilerek seçilen 20 kişiye eğitim verilmiştir. Standart hasta uygulaması tüm yıl boyunca Salı ve

Perşembe günleri 13:30-17:30 saatleri arasında 4 saat olarak uygulanmıştır. Her gün 16 öğrenci uygulamaya katılmıştır.

Uygulamalar standart hasta laboratuvarında yer alan kayıt cihazları ile kaydedilmiş ve öğrencilere yazılı ve sözlü geribildirim verilmiştir. Öğretim yılı sonunda gerçekleştirilen Nesnel Örgün Klinik Sınavında (NÖKS-OSCE) ise bir istasyon bu becerilere ayrılmıştır. Sınavlarda yer alan öğretim üyeleri Tıp Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyeleridir ve standart bir eğitim formu oluşturularak standardize edilmişlerdir.

Standart hasta ile görüşmelerde kullanılmak üzere 4 farklı senaryo hazırlanmıştır.

Görüşmeden önce öğrencilerden beklentiler alınmıştır. Görüşme bittiğinde standart hasta hazırlanmış geribildirim formları ile öğrencilere yazılı geribildirim vermişlerdir. Aynı öğrencilere

akranları ve öğretim üyeleri tarafından da geribildirim verilmiştir. Uygulamaların bitiminde öğrencilerden uygulamaya ilişkin geribildirim formunu doldurmaları istenmiştir.

VERİ ANALİZİ

Veriler SPSS 11.0 istatistik programında değerlendirilmiştir. Açık uçlu sorularda ise tematik gruplandırma yapılmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin %52,3'ü erkek, %48,7'si ise kadındır. Tablo 1'de standart hasta öyküsü, uygulamanın ve geribildirim vermenin öğrenmeye katkısına yönelik öğrenci görüşleri sunulmuştur. Geribildirim sonuçlarına göre katılımcılar, standart hasta öyküsünü %68,0 oranında "çok iyi/ iyi" olarak değerlendirmiştir.

Tablo 1: Standart hasta görüşmelerine katılan öğrencilerin uygulamaya yönelik memnuniyet düzeylerinin ortalaması

Önermeler	Çok iyi /iyi		Kararsızım		Kötü/çok kötü	
	n	%	n	%	n	%
Standart hasta öyküsü	104	68,0	35	22,9	14	9,1
Görüşmenin öğrenmeye katkısı	114	74,5	30	19,6	9	5,9
Geribildirim verilmesinin öğrenmeye katkısı	124	81,0	21	13,8	8	5,2

Standart hasta görüşmelerine katılan öğrencilerin uygulamaların içeriğine ilişkin memnuniyet düzeyleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Uygulamanın süresini yeterli bulan öğrencilerin oranı %92,1'dir. Öğrenciler tarafından en olumlu yanıt bu maddeye verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Standart hasta görüşmelerine katılan öğrencilerin kendi uygulamalarından memnuniyet düzeylerinin ortalaması

Önermeler	Çok iyi/iyi		Kararsızım		Kötü/çok kötü	
	n	%	n	%	n	%
Süre yeterliliği	141	92,1	9	5,9	3	2,0
Standart hasta görüşmesinin hastalığın psikolojik boyutunu algılamaya katkısı	111	72,5	30	19,6	12	7,9
Beklenenlerin açıklanmasının yararlılığı	131	85,7	16	10,5	6	4,0

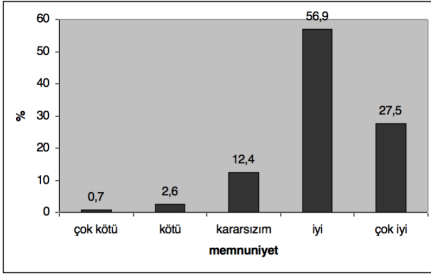
Öğrenciler arasında uygulamadan sonra kendisini hekimlik mesleğine daha yakın hissedenlerin oranı %77,2'dir. Katılımcıların %81,0'i standart hasta uygulamasından etkilendiğini belirtmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Standart hasta görüşmelerine katılan öğrencilerin kendi uygulamalarından memnuniyet düzeylerinin ortalaması

Önermeler	Evet		Kararsızım		Hayır	
	n	%	n	%	n	%
Standart hasta performansından memnunum	111	72,5	30	19,6	12	7,9
Kendimi hekimliğe yakın hissettim	118	77,2	27	17,6	8	5,2
Standart hasta uygulamasından etkilendim	124	81,0	20	13,1	9	5,9

Öğrencilerin %84,4'ü genel olarak uygulamadan iyi/ çok iyi düzeyinde memnundur (Şekil 1).

Şekil 1: Öğrencilerin standart hasta ile uygulamalarını nasıl değerlendirdiklerinin dağılımı

Öğrencilerin, standart hasta uygulamasının güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin sorulan açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 4’de sınıflandırılmıştır.

Tablo 4: Öğrencilerin standart hasta uygulaması ile ilgili olumlu ve geliştirilmesi gerekli alanlara verdikleri yanıtlar.

Olumlu görüşler

Klinik öncesi yeterli pratik ve hasta ile görüşmenin genel hatlarını anlamamı sağladı

Pratik imkanı sağlaması kendime güvenimi artırdı

Kendimizi doktor olarak hissettiğimiz ilk uygulama, teorik içinde boğulurken pratik nasıl kazanacağımı öğretti.

Doktor gibi hissettim, heyecanımı azalttı, hastayla karşılaşınca ne yapacağımı fark ettim.

Hasta-hekim ilişkisini geliştiriyor, geribildirimler hatalarımı görmemi sağladı.

Hasta geribildirimlerinden çok yararlandım. Hatalarımı ve iyi yönlerimi görmeme sağladı.

Motivasyonumu artırdı, pratikte uygulanacak yöntem hakkında fikir verdi.

Geliştirilmesi gerekli düşünceler

Senaryo daha kompleks olabilir
Farklı yaş grupları olabilir.

Gerçekçi değil, motivasyonum düştüğünden görüşmede tutukluk yaşadım. Simüle olanlar gerçek hasta psikolojisini yansıtamadı.

Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlarda genel olarak uygulamadan memnun olduğu görülmektedir. Açık uçlu sorulara yanıt veren 92 öğrencinin 22’si kendisini ilk kez hekim olarak hissettiğini belirtmiştir. Standart hasta uygulamasında 13 öğrenci uygulamanın iletişim becerilerini geliştirdiğine ilişkin ifadeler

yazmıştır. Geribildirim vermenin iletişim becerilerini geliştirmede katkı sağladığını belirtmiştir. Benzer şekilde motivasyonun artması verilen yanıtlar içinde en çok tekrar edilendir.

Geliştirilmesi gereken alanlar ise hasta senaryosu ve standart hastaların niteliğine yöneliktir.

TARTIŞMA

Çalışmamız standart hasta uygulamasının ilk yıl sonuçlarını sunmaktadır. Standart hasta ile eğitim, fakültemizde iletişim becerilerini merkeze alan, hasta öyküsü alma ve temel becerileri geliştirilmesini hedefleyen bir program olarak yapılandırılmıştır.

Bu çalışmada amacımız iletişim ve hasta öyküsü alma konusunda öğrencilerin klinik beceri elde etmesine yardım etmektir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu standart hasta ile görüşme deneyiminden memnundur. Özellikle kendilerine güven kazandırması, kuramsal derslerin yoğun şekilde verildiği ilk üç senede ilk klinik deneyim olması nedeniyle de bu uygulamadan çok memnun olduklarını belirtmişlerdir. Yapılan birçok çalışmada da öğrencilerin standart hasta ile görüşmeden memnun oldukları bulunmuştur. (4, 5, 6, 7) Öğrenciler standart hasta uygulamasını, profesyonel eğitim programına hizmet eden, kendilerine güven sağlayan ve klinik ortama hazırlayan eğitimler olarak belirtmektedir. Ülkemizde yapılan çalışmalarda öğrencilerin geribildirimlerinde birçok olumlu kazanımdan bahsedilmektedir. Bu çalışmalarda öğrenciler, ilk hasta deneyimi yaşadıklarını ve kendilerini doktor gibi hissettiklerini ve yaşadıkları tecrübelerin çok yararlı olduğunu söylemişlerdir. (8, 9, 10)

Fakültemiz uygulamalarında senaryolar dönem 3 öğrenim hedeflerine göre planlanmış, klinik öğretim üyeleri ve Tıp Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesi tarafından yazılmıştır.

Ancak bazı öğrenciler senaryoların daha zor ve karmaşık olmasını beklemektedir.

Öğrenciler geribildirim puanlarından ve açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlardan uygulamalardan sonra kendilerini daha çok hekim olarak hissettiklerini ifade ettiler. Bu durum ilk kez temel tıp eğitimlerinde klinik uygulama yapma ve birebir hasta ile görüşmelerinden kaynaklanabilir.

Öğrencilerin hasta ile görüşme deneyimi önemlidir ve öğrenciler tarafından çok önemsenmektedir. Yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Hasta etkileşimi tıp eğitiminin önemli bir parçasıdır.

Hasta öyküsü alma öğrencilerin iletişim becerisi, fizik muayene ve klinik mantık yürütme gibi becerileri entegre bir şekilde yapılandırmasını da sağlamaktadır.¹¹ Bu nedenle standart hasta eğitiminin yaygınlaştırılması tıp eğitimi için önemlidir.

Ayrıca öğrencilerin geribildirimleri uygulamanın gelecek yıllarda iyileştirilmesi ve çeşitlendirilmesi (yaş grupları ve farklı klinik patolojiler açısından) için de önem taşımaktadır.

Öğrenciler hem hasta hem de öğretim üyesinin verdiği geribildirimlerden etkilenmektedir. Etkili geribildirim klinik eğitimin temel öğelerinden bir tanesidir. Sık aralıklarla yapılan geribildirim öğrenci performansı ve motivasyonu üzerine etkili olduğu bilinmektedir. (12)

Olumlu geribildirimler öğrencinin motivasyonu arttıran önemli değişkenlerden bir tanesidir. Turan ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada standart hastadan yüz yüze geribildirim

alınmasının uzun sürede özyeterlik algısını arttırdığı bulunmuştur. (13) Benzer şekilde yapılan diğer çalışmalarda, klinik performansı ile ilgili geribildirim alan öğrencilerin bu deneyimleri ile ilgili olumlu tutum bildirdikleri gözlenmiştir. (12,13,14,15,16,17)

Uygulamamızdan öğrencilerin büyük çoğunluğu diğer çalışmalara benzer olarak geribildirimlerin öğrenmelerine katkısının olduğunu belirtmiştir. Bu durum geribildirimlerin öğrenci öğrenimine katkısının olduğunu bir kez daha işaret etmektedir.

SONUÇLAR

Standart hasta ile eğitimin öğrenci memnuniyet düzeyini irdeleyen bu çalışmada öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu bulunmuştur. Uygulamanın ilk kez yapılıyor olması bazı eksiklikleri beraberinde getirirse de uygulamanın geliştirilerek sürdürülmesi planlanmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Cleland JA, Abe K, Rethans JJ. The use of simulated patients in medical education: AMEE Guide No 42. *Medical teacher* 2009;31:477-486.

2. Olive KE, Elnicki DM, Kelley MJ. A practical approach to developing cases for standardized patients. *Adv Health Sci Educ Therory Pract* 1997;2:49-60.

3. Yedidia MJ, Gillespie CC, Kachur E, Schwartz MD, Ockene J, Chepaitis AE, Snyder CW, Lazare A, Lipkin M Jr. Effect of communications training on medical student performance. *JAMA* 2003;;290(9):1157-65.

4. Myung SJ, Kang SH, Kim YS, Lee EB, Shin JS, Shin HY, Park WB. The use of standardized patients to teach medical students clinical skills in ambulatory care settings. *Med Teach* 2010;32(11):e467-70.

5. Fortin AH, Haeseler FD, Angoff N, Cariaga-Lo L, Ellman MS, Vasquez L, Bridger L. Teaching pre-clinical medical students an integrated approach to medical interviewing: half-day workshops using actors. *J Gen Intern Med* 2002 Sep;17(9):704-8.

6. Giesbrecht EM, Wener PF, Pereira GMA mixed methods study of student perceptions of using standardized patients for learning and evaluation. *Adv Med Educ Pract* 2014 Aug 12;5:241-55.

7. Labaf A, Jamali K, Jalili M, Baradaran HR, Eizadi P. Effect of repetitive feedback on residents' communication skills improvement. *Acta Med Iran* 2014;52(7):557-61

8. Dikici MF, Yarış F. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Beceri Eğitiminde Standardize ve Simüle hasta Programı. *Türkiye Klinikleri J Med Sci* 2007; 27 (5): 738-43.

9. Elçin M, Odabaşı O, Turan S, Sincan M, Başusta NB. Tıp eğitiminde iletişim becerilerinin standart hastalar ve yapılandırılmış değerlendirilmelerle geliştirilmesi. *Hacettepe Tıp Dergisi* 2010;41:219-230.

10. Dişçigil G, Dikici M, Yarış F, Başak O. Tıp öğrencilerinin klinik iletişim becerilerinin standardize hastayla değerlendirilmesi ile

ilgili görüşler. Türk Aile Hekimliği Dergisi 2009;13(1):23-26.

11. Howley LD, Martindale J. The efficacy of standardized patient feedback in clinical teaching, A mixed methods analysis. Med Educ Online 2004;9:18.

12. Pfeiffer CA, Kosowicz LY, Holmboe E, Wang Y. Face-to-face clinical skills feedback: lessons from the analysis of standardized patients' work. Teaching and Learning in Medicine 2005;17:254-7.

13. Turan S, Üner S, Elçin M, Standart Hasta Geribildiriminin Öğrencilerin Güdülenme Düzeyine Etkisi, Balkan Medical Journal 2010;28: 43-48

14. Ende J. Feedback in clinical medical education. Journal of the American Medical Association 1983; 250:777-81.

15. Milan PB, Parish SJ, Reichgott MJ. A Model for educational feedback based on clinical communication skills strategies: beyond the "feedback sandwich". Teaching and Learning in Medicine 2006;18:42-7.

16. Hewson MG, Little ML. Giving feedback in medical education: verification of recommended techniques. Journal of General Internal Medicine 1998;2:111-6.

17. Paukert JL, Richards ML, Olney C. An encounter card system for increasing feedback to students. The American Journal of Surgery 2002;83:300-4.